

Datum
2025-11-17

Diarienummer
VON-2025/103

Generellt funktionsprogram vård- och omsorgsboenden i Huddinge kommun

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Socialförvaltningen
141 85 Huddinge

Besök
Gymnasietorget 1

Tfn 08-535 300 00
Tfn vxl 08-535 300 00

sof@huddinge.se
www.huddinge.se

Innehåll

Generellt funktionsprogram vård- och omsorgsboenden i Huddinge kommun.....	1
Sammanfattning	5
Syfte	5
Myndighetskrav och styrdokument.....	5
Framtagande av funktionsprogrammet	5
Organisation och arbetssätt	6
Ledning och administration	6
Omsorgspersonal.....	6
Sjuksköterskor.....	7
Arbets terapeut och fysioterapeut	7
Vård- och omsorgsboende (särskilt boende enligt SoL).....	7
Lokalisering	8
Samlokalisering och samnyttjande.....	8
Tjänstekoncession	8
Sammanfattning av storlek, ytor och mått	8
Miljö- och teknik.....	9
Ventilation.....	9
Ljudmiljö.....	9
Belysning och el.....	9
IT och telefoni.....	10
Inomhusklimat	10
Städbarhet	11
Flexibla lokaler	11
Reservkraft och annan beredskap	11
Trygghet- och säkerhet.....	11
Arbetsmiljö	12
Vårdhygien.....	12
Tillgänglighet.....	12
Estetik	12
Utformning.....	13
Flöden per avdelning.....	14
Gemensamma ytor per avdelning	14

Avdelningskök och matsal	15
Vardagsrum	16
Balkong	16
Enskilda lägenheter	16
Ingång	16
Hall	17
Förvaring	17
Sov- och allrum	17
Badrum	18
Trinettkök	19
Lägenhetsförråd	19
Personalutrymmen per avdelning	19
Kontor	19
Personaltoalett	20
Desinfektionsrum	20
Städrum	20
Förråd	20
Gemensamma ytor för hela boendet	21
Entré	21
Samlingsrum	21
Rum för fysisk aktivitet	22
Utemiljö	22
Kontor och gemensamma ytor för personal	22
Ledning	22
Enhetschef	23
Administration och vaktmästare	23
Utrymmen för hälso- och sjukvårdspersonal	23
Samtalsrum	23
Läkemedelsrum	24
Desinfektionsrum	24
Sterilförråd	24
Hjälpmedelsförråd	25
Centralt städförråd	25
Gemensam tvättstuga	25

Datum
2025-11-17

Diarienummer
VON-2025/103

Förvaring av rena arbetskläder.....	26
Omklädningsrum.....	26
Personalrum	26
Vilrum	27
Storkök.....	27
Diskrum.....	27
Lastplats och varumottagning för kök	27
Förvaringsutrymmen, kyl- och frysrum	28
Matdistribution.....	28
Städrum	28
Omklädningsrum och tvättstuga	28
Kontor	28
Personalrum	28
Soprum	28
Leveransingång	29
Parkering	29

Sammanfattning

Det reviderade funktionsprogrammet ersätter tidigare beslutat program AN-2015/392.

Funktionsprogrammet ska effektivisera processen, förenkla samspelet mellan beställare av lokaler och utförare samt därigenom bidra till kostnadseffektiva och ändamålsenliga lokaler med god arbetsmiljö.

Funktionsprogrammet kan aldrig bli helt komplett utan ska ses som ett stöd i varje enskilt projekt.

Myndighetskrav och kommunens styrdokument finns inte redovisade i funktionsprogrammet, dessa inhämtas från ursprungskällan.

Plats på vård- och omsorgsboende är en biståndsbedömd insats enligt socialtjänstlagen (2025:400) nedan förkortat SoL. Den nya socialtjänstlagen väntas ge liten eller ingen påverkan på utformningen av framtida vård- och omsorgsboenden.

Använd gärna innehållsförteckningen för att få en överblick och förståelse för hur rubrikerna är uppbyggda. Generellt följs principen att övergripande information följs av mer detaljerade beskrivningar.

Syfte

Byggnaden och dess omgivning ska möjliggöra en verksamhet som håller hög kvalitet utifrån såväl tekniska som mänskliga behov. Det moderna vård- och omsorgsboendet ska ha som målsättning att erbjuda en trivsamt och trygg boendemiljö utan institutionell prägel, med god vårdhygien.

Genom att tillskapa ändamålsenliga lokaler med god arbetsmiljö ges de anställda goda förutsättningar att utföra sina arbetsuppgifter på ett effektivt och säkert sätt. På så sätt bidrar lokalerna till målsättningen att Huddinge kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare.

I och med den begränsade tillgången på lämplig mark och för att hålla kostnaderna nere, krävs yteffektiva lösningar för uppförande av vård- och omsorgsboenden som går att integrera i den alltmer urbana miljön i Huddinge.

Funktionsprogrammet kan aldrig bli helt komplett utan ska ses som ett stöd i varje enskilt projekt. Detaljutformning specificeras under projektets gång. Detsamma gäller kostnadsfördelning utifrån aktuell gränsdragningslista. Gränsdragningslistan beskriver ansvar och kostnadsfördelning i projektet.

Myndighetskrav och styrdokument

De myndighetskrav och styrdokument som redovisas i programmet är endast exempel och gör inga anspråk på att vara heltäckande. Lagar och regler samt styrdokument som är relevanta för projektet inhämtas från ursprungskällan.

Framtagande av funktionsprogrammet

Huddinge kommun vill skapa ändamålsenliga, trivsamma, trygga lokaler och omgivningar med god arbetsmiljö.

Tidigare beslutat funktionsprogram och projekt inom Huddinge kommun samt internt erfarenhetsutbyte har kombinerats med omvärldsbevakning. Detta har använts som inspiration och vägledning vid framtagandet av detta dokument.

Det generella funktionsprogrammet utgör grunden för mer detaljerade anvisningar senare i projektet. Utformningen i det enskilda projektet kommer att påverkas av förutsättningarna för den fastighet som anvisas samt kringliggande miljö och antalet vårdplatser.

Dokumentet har som ambition att beskriva nödvändiga ytor och samband som behöver vara kända tidigt i projektet, samt utforma kostnadseffektiva lokaler för såväl verksamheten som de boende.

Funktionsprogrammet är generellt och tar sikte på huvudgrupperna somatisk- och demensvård. Vid behov kan en eller flera avdelningar anpassas för mer specifika behov som kräver särskilda verksamhetsanpassningar i kombination med specialkunskap om särskilda diagnoser.

Det generella funktionsprogrammet bör läsas tillsammans med vård- och omsorgsnämndens strukturprogram för vård- och omsorgsboenden.

Organisation och arbetssätt

Organisation och arbetssätt syftar till att använda personal och lokaler på ett effektivt sätt som ger den enskilde trygghet och omvårdnad samtidigt som personalen kan erbjudas en god arbetsmiljö.

Antalet personal anpassas såväl utifrån lokalernas utformning som de boendes behov. Det går därför aldrig att uppge ett exakt personalantal.

På ett vård- och omsorgsboende med cirka 90 lägenheter kan uppskattningsvis 40 anställda med olika utbildning och arbetsuppgifter finnas på plats samtidigt dagtid. På natten är bemanningen lägre.

Ledning och administration

En enhetschef som ansvarar för driften på boendet. Kommunen ska även ha en medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) med ansvar för hälso- och sjukvård.

Administrativa assistenter 1 – 2 personer behöver kunna tala i telefonen ostört.

Vaktmästare kan också finnas som kan ta emot leveranser, hjälpa till med felanmälningar och andra sedvanliga arbetsuppgifter.

Omsorgspersonal

Med omsorgspersonal avses i huvudsak undersköterskor och vårdbiträden. Dessa personalkategorier finns på plats dygnet runt för att hjälpa de boende med sin livsföring. Exempel på arbetsuppgifter är: personlig omvårdnad, måltidshantering på avdelningen, ta hand om tvätt, samverka och stötta anhöriga, dokumentation och olika typer av delegerade hälso- och sjukvårdsuppgifter. Arbetsuppgifterna kan skilja sig åt beroende på organisation, utbildning och erfarenhet.

Dagtid uppskattas cirka 30 av dem som tjänstgör vara omsorgspersonal.

Sjuksköterskor

Det är vanligt med cirka fem sjuksköterskor. Det ska finnas tillgång till en sjuksköterska dygnet runt, nattetid kan så kallade patrullerande sjuksköterskor tjänstgöra.

Sjuksköterskan har det övergripande ansvaret för vård- och behandling i samverkan med ansvarig läkare. Arbetsuppgifterna omfattar bland annat hantering av läkemedel, föra journal, kontakt med anhöriga, delegera ansvar till omsorgspersonal samt handledning av såväl omsorgspersonal som studenter som praktiserar på boendet.

Sjuksköterskor svarar på många telefonsamtal och behöver kunna tala ostört.

En medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) har kvalitets- och säkerhetsansvar för rehabiliteringsinsatser. Denne konsulteras i varje enskilt projekt.

Arbetsterapeut och fysioterapeut

Rehabiliteringspersonalen samarbetar för att stärka individens förmågor genom olika aktiviteter. De ansvarar för funktionsbedömningar, träning och förskrivning av hjälpmedel. De har även en viktig roll i förhållande till övrig personal som i sin dagliga kontakt med individen bör ha ett funktionsbevarande arbetssätt. Det innebär att stötta den enskilde så att denne så länge som möjligt kan behålla sina befintliga fysiska, psykiska och sociala färdigheter samt självständighet i vardagen.

En medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) har kvalitets- och säkerhetsansvar för rehabiliteringsinsatser. Denne konsulteras i varje enskilt projekt.

Vård- och omsorgsboende (särskilt boende enligt SoL)

När behovet av omsorg inte längre kan tillgodoses genom förebyggande insatser och stöd i ordinärt boende (hemmet) kan den äldre ansöka om plats på ett vård- och omsorgsboende.

Boendet ska utifrån ett personcentrerat förhållningssätt ge trygghet samt god vård och omsorg under den äldres sista tid i livet.

Enligt dagens ekonomimodell och hyresnivåer rekommenderas boenden med 90 platser för att verksamheten ska ha möjlighet att hålla sin budget samtidigt som personalen utnyttjas på ett effektivt sätt.

Lägenheten är den enskildes hem och möjlighet till så kallat parboende ska kunna erbjudas sammanboende som vill fortsätta leva tillsammans. Ett separat hyreskontrakt upprättas mellan kommunen och hyresgästen som är medboende.

En avdelning har ett gemensamt kök och vardagsrum för samvaro, aktiviteter och måltider.

Avdelningen är en arbetsplats som omfattas av arbetsmiljölagstiftningen, som kan ställa högre krav på lokalerna än de generella byggreglerna.

Även kraven på god vårdhygienisk standard påverkar utformningen av boendet se hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) HSL. Socialförvaltningen har ett avtal med

Vårdhygien Stockholm, gällande specialist- och kunskapskompetens inom vårdhygien på våra vård- och omsorgsboenden Denna resurs ska alltid utnyttjas vid en eventuell renovering, ombyggnation eller andra åtgärder som kan påverka vårdhygien.

Lokalisering

Önskad lokalisering framgår av vård- och omsorgsnämndens Strukturprogram avseende vård- och omsorgsboenden.

Samlokalisering och samnyttjande

Socialförvaltningen är positiva till samlokalisering när samnyttjande av lokalen är möjlig och lämplig. Detta får diskuteras utifrån den egna och andra förvaltningars behov i det enskilda projektet. Till exempel kan ett vård- och omsorgsboende kombineras med: boståndsbedömd eller öppen dagverksamhet, frisör, fotvård, café eller förskoleverksamhet.

Tjänstekoncession

Att tänka på är att reglerna om tjänstekoncession kan bli aktuella. Dessa regler är juridiskt komplexa och förklaras inte närmare här. Kort innebär det en typ av avtal där kommunen ger en privat aktör (koncessionsinnehavaren) rätt att tillhandahålla en viss service i offentlig miljö. Om detta blir aktuellt hanteras avtalet av upphandlingssektionen.

Det är att föredra enklare avtal så som hyresavtal om det är möjligt.

Sammanfattning av storlek, ytor och mått

En omvärldsbevakning visar att ett nyproducerat vård- och omsorgsboende bör innehålla cirka 90 – 100 lägenheter med hänsyn till såväl kommunens som den enskilda individens ekonomiska perspektiv.

Ett våningsplan bör bestå av minst tjugo lägenheter fördelat på två avdelningar.

Vård- och omsorgsboendet kan ha fem våningar med sammanlagt 10 avdelningar. Utöver detta tillkommer gemensamhetsytor och övriga verksamhetsytor, dessa beskrivs under separata rubriker nedan.

Rumshöjden rekommenderas till 2,7 meter vilket innebär att huset kan bli högre än vanliga bostadshus. Rumsstorleken är cirka 30 kvm. I varje projekt avgörs hur så kallat parboende ska kunna erbjudas. Detta kan ske genom att vissa rum kan slås ihop till ett större rum eller genom att vissa avdelningar anpassas så att par där endast den ena maken/partnern har behov av en plats på ett vård- och omsorgsboende kan fortsätta att leva tillsammans.

Förutom lägenhetsyta beräknas cirka 30 kvm per person i allmänna ytor.

Byggnadens ”fotavtryck” blir cirka 1 300 kvm plus eventuellt tillkommande yta för tillagningskök som bör placeras i bottenvåningen.

Vid samlokalisering, samnyttjande eller andra lokalbehov kan ytan antas öka utifrån den aktuella verksamhetens behov.

Miljö- och teknik

Alla som verkar och vistas i lokalerna ska tillförsäkras en god boende- och arbetsmiljö.

Den utrustning och de lösningar som föreslås är exempel. Då mer ändamålsenliga lösningar finns, eller vid ändrade myndighetskrav, ska dessa användas. Avvikelser får ske efter samråd med ansvarig lokalsamordnare.

Dagsljus och utblick är en självklarhet i alla verksamhetslokaler med undantag för läkemedelsrum, omklädningsrum, duschar, toaletter, förråd och städutrymmen. Fler undantag kan göras vid behov, förutsatt att arbetsmiljökraven uppfylls och att lokalens ändamålsenlighet inte påverkas negativt.

Målsättningen är att uppfylla kraven för miljöbyggnad. Vid inhyrning, om- och tillbyggnation får klassningen styras utifrån vad som är tekniskt möjligt och ekonomiskt försvarbart.

Miljöhänsyn och långsiktig hållbarhet ska prägla lokalernas utformning, materialval och driftegenskaper. Lokalerna ska utrustas med och förberedas för modern teknik. Lokalerna ska ha goda luft, ljud, ljus och termiska förhållanden.

Ventilation

Ventilationen ska anpassas efter antalet personer som vistas i lokalerna. Det är av vikt att alla utrymmen utnyttjas maximalt under dagen. I vissa lokaler kan forcerad ventilation vara motiverad. Störande ljud eller annat obehag från ventilationen får inte förekomma, särskilt då de flesta äldre är känsliga mot drag.

Ljudmiljö

Ljudmiljön är en avgörande faktor ur tillgänglighetsperspektiv. En god ljudmiljö prioriteras. Det är av vikt att utforma miljöer som har en god akustik utan störningar mellan rum, våningar, från gatumiljö, installationsljud mm. Hörselnedsättning är en av de vanligaste funktionsnedsättningarna och förekomsten ökar med åldern.¹ Eftersträva ljudklass B samt hörselslinga i gemensamma utrymmen.

Belysning och el

Belysningen skall förutom att vara energieffektiv vara anpassad för personer med ökad känslighet för olika sinnesintryck. Belysningen ska upplevas som behaglig och förstärka den positiva upplevelsen av rummet. Närvarostyrd belysning installeras endast i utrymmen så som förråd, trapphus, teknikutrymmen och liknande.

Det är av vikt att belysningen kan förändras i olika rum genom ett antal olika belysningspunkter som kan tändas och släckas men även dimras. Som huvudregel

¹ Hörselproblem i åldrandet - Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum 2000:10

ska belysningen vara infälld. Belysning och ljusberäkning ska göras av en person med särskild kompetens inom området.

Dubbla strömbrytare bör installeras i rum som har mer än en ingång. Beröringsfria strömbrytare bör övervägas i utrymmen där det finns risk för smittspridning.

Som utgångspunkt beräknas minst ett eluttag per fyra meter vägg (dörrar och fönster inräknade). Med hänsyn till dagens omfattande behov av elektrisk utrustning finns risk att minimikravet inte är tillräckligt för verksamhetens behov. Placeringen avgörs i senare skede i samråd med företrädare för verksamheten så att uttagen hamnar där de behövs bäst. I köksutrymmen krävs normalt ytterligare tillgång till el för installation och användning av nödvändig köksutrustning. I städutrymmet krävs el för att ladda skurmaskin. Viktigt att tänka på är att eluttag för städutrustning placeras i rätt höjd. El planeras även för inbyggda takarmaturer, kortläsare, larm och andra verksamhetsspecifika behov. Elinstallationerna ska ha som målsättning att vara tillräckliga och genomtänkta så att egna verksamhetsspecifika lösningar inte behöver genomföras i ett senare skede.

IT och telefoni

Den trygghetsskapande teknik som installeras på vård- och omsorgsboendet ska utformas utifrån verksamhetens behov samt de boendes individuella förutsättningar. Det ska vara möjligt att installera modern välfärdsteknik, så som trygghetssensorer. Vid ny- eller ombyggnation ska det alltid göras en noggrann bedömning av vilka tekniska lösningar som bäst stödjer och främjar boendemiljön, personalens arbetsförutsättningar och verksamhetens mål.

Boendet ska ha en övergripande digital infrastruktur med fiberanslutning och fullgod mobiltäckning, både inomhus och utomhus. För den administrativa verksamheten ska ett trådlöst nätverk finnas tillgängligt.

Varje lägenhet ska vara utrustad med lämplig teknisk infrastruktur som möjliggör för den boende att teckna egna abonnemang för telefoni, TV och internet.

El-, tele-, data- och annan teknisk utrustning får inte placeras så att personer störs av ljud från fläktar, motorer eller annan liknande anordning.

Inomhusklimat

Det termiska klimatet kan leda till konflikt mellan solavskärmning, dagsljusfaktor och solvärmelast vilket i första hand ska lösas i konstruktionen. Persiennier eller liknande är aldrig ett förstahandsval då dagsljus och utblick begränsas.

Äldre personer har ofta behov av högre inomhustemperatur än andra, inomhustemperaturen ska vara en grad högre än BBR:s krav. I badrummen bör möjligheten till ytterligare ökad temperatur eftersträvas.

Under somrar och värmebölja kan äldre drabbas av värmestress därför krävs förutsättningar för att leva upp till vårdhygien och regionens råd och

rekommendationer för värmebölja (så som solavskärmning, ventilation, kylaggregat). Komfortkyla bör eftersträvas i varje enskilt projekt.

Städbarhet

Alla utrymmen ska ha hög städbarhet så att lokalerna kan hållas rena. Självspolande toaletter förordas. Möjlighet att använda skurmaskin i lämpliga utrymmen. Dammsamlingar ska undvikas till exempel genom överkant på fasta skåpinredningar förses med en överbyggnad upp till tak alternativt en lutande toppskiva. Elstegar, ventilationsrör och liknande installationer täcks.

Flexibla lokaler

Bärande väggar, stommar och schakt ska utformas så att framtida planlösningar inte begränsas. Utrymme för framtida ändringar och kompletteringar ska finnas.

Reservkraft och annan beredskap

Reservkraft och andra lösningar vid strömavbrott eller samhällskris planeras in efter samråd med kommunstyrelsen trygghet- och säkerhetssektion. En sådan anläggning kan ianspråka markyta.

Teknik/ driftutrymmen

Teknik och driftutrymmen ska om möjligt vara helt separerade från verksamhetslokalen med egen ingång.

Trygghet- och säkerhet

Boendet ska uppfattas som tryggt och säkert ur flera olika perspektiv, av såväl boende som närstående och personal. En stödjande fysisk miljö är avgörande ur ett trygghets- och säkerhetsperspektiv.

Kommunens rutiner för systematiskt arbetsmiljöarbete och systematiskt brandskyddsarbete är grundläggande i alla projekt. I förekommande fall ska även reglerna om egenkontroll följas.

Lokalen och utemiljön ska vara ändamålsenlig och utformas ur ett trygghetsperspektiv, där personalens behov av överblick vägs mot brukarens behov och rätt till personlig integritet. I vissa fall kan glaspartier placeras högt för att frigöra väggyta och möta personalens behov av överblick samtidigt som brukaren får en känsla av att sitta ostörd. Alla glasytor i byggnaden ska vara säkra så att personskador undviks.

Behovet av lås och larm avgörs från fall till fall beroende på lokalens läge, utformning, skalskydd och syftet med larmet. Normalt planeras för skalskydd med droppe/kort och kod.

Personlarm hanteras av verksamheten. Installation beställs och sköts av verksamheten.

Lokalerna ska utformas för att tillförsäkra att basala hygienrutiner och god hygienisk standard kan upprätthållas, se vidare under avsnittet vårdhygien.

Arbetsmiljö

Samtliga ytor som hör till ett vård- och omsorgsboende utgör personalens arbetsplats i varierande grad. En god arbetsmiljö är av vikt för såväl personalens generella mående men också för ett långt och hållbart arbetsliv.

Rum och funktioner behöver vara placerade för att möjliggöra ett effektivt och säkert arbetssätt.

Ytor och funktioner ska säkerställa att personalen kan utföra sitt arbete på ett säkert sätt oavsett om det gäller hantering av människor, mat, varor, avfall, tvätt eller andra moment som medför en skaderisk.

Vårdhygien

Lokalerna ska understödja möjligheten att bedriva vård- och omsorg med god hygienisk standard enligt gällande vårdhygieniska principer. Vid planeringen ska högsta nivå eftersträvas.

Socialförvaltningen har ett avtal med Vårdhygien Stockholm, gällande specialist- och kunskapskompetens inom vårdhygien på våra vård- och omsorgsboenden². Denna resurs ska användas vid en eventuell renovering, ombyggnation eller andra åtgärder som kan påverka vårdhygien.

Kommunens medicinskt ansvariga sjuksköterska (MAS) och medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) ska konsulteras i varje enskilt projekt.

Äldre personer har ofta ökad mottaglighet för infektioner varför nivån för god hygienisk standard bör höjas till hög hygienisk standard.

Erfarenheter från pandemin visar att ett flertal faktorer kan bidra till att förhindra smittspridning, vilket är angeläget även vid andra typer av smittsamma sjukdomar.

Som exempel kan nämnas möjligheten att avgränsa en avdelning från andra, hantering av tvätt, hantering av avfall, möjlighet till handtvätt, möjlighet att hålla avstånd i gemensamma utrymmen samt möjlighet till avskilda besök med mera.

Tillgänglighet

Såväl byggnaden som utemiljön ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. I tillgänglighetsbegreppet avses även tillräckligt arbetsutrymme och sådana tekniska lösningar som krävs för att personalen ska tillförsäkras en god arbetsmiljö i olika vårdssituationer.

Lösningarna ska även vara och upplevas som säkra av den hjälpbehövande individen.

Estetik

Estetiken utgör en viktig del ur såväl tillgänglighets- som trivselsynpunkt.

Lokalerna ska vara estetiskt tilltalande med ljusa och lugna kulörer.

Färgsättningen måste ägnas särskild omsorg då den bidrar till orienterbarheten i

² <https://sfvh.se/a/byggnation-och-varldhygien-bov-2025> hämtad 2025-10-23

det egna rummet och övriga lokaler. Detta är av vikt för personer med någon typ av nedsatt förmåga att hitta i och förstå rummets funktion.

För många och starka färger kan skapa stress, medan en väl genomtänkt färgsättning kan underlätta för brukarna att orientera sig i lokalen. Verksamheten ska via fasad och entré tydligt kommunicera kommunens varumärke. Glasdörrar och glaspartier ska ha en tydlig kontrastmarkering som är estetiskt tilltalande i varierande höjd. Materialval ska alltid göras utifrån ett säkerhets och kognitivt tillgänglighetsperspektiv.

Estetiken används för att undvika en institutionsliknande miljö och främja en känsla av hemmiljö. Den enskildes boendeyta kan anpassas genom placering av olika föremål som tavlor och andra föremål som med fördel placeras i blickfånget beroende på individens fysiska förmåga och lägenhetens utformning.

Utformning

Vård- och omsorgsboendet består av lägenheter, gemensamma boendeytor, personalutrymmen, övriga verksamhetsutrymmen och teknikutrymmen. Ytorna beskrivs under enskilda rubriker nedan.

Gemensamma ytor placeras så att de nås lätt från alla lägenheter. Dessa ska kompensera för den begränsade boendeytan. För personer som har svårt att komma ut är det viktigt med större glaspartier, inglasade balkonger/terrasser och fönster som medger utblick från säng eller sittande. För att undvika besvärande solinstrålning bör fönsterpartiernas placering ägnas stor omsorg. Större glaspartier kan med fördel placeras i norrläge.

Ändamålsenliga lokaler möjliggör överblickbarhet och minskar personalbehovet hela eller delar av dygnet utifrån den enskildes individuella behov. Här får en avvägning göras mellan möjligheten till ett effektivt lokalnyttjande och samarbete samt behovet av att kunna avgränsa en avdelning, så att den kan fungera självständigt om detta är nödvändigt för att förhindra smittspridning eller av andra skäl.

Gemensamma utrymmen som kan nyttjas av alla avdelningar på ett boende kan samlas på ett våningsplan. Publika utrymmen där boende och deras gäster kan vistas kan med fördel placeras på bottenplan, medan personalens enskilda utrymmen för rast och vila samt enskilt arbete kan placeras högre upp i huset. Hänsyn till de olika yrkesrollerna kan behöva tas.

För att optimera en lokals ändamålsenlighet behövs en grundtanke kring arbetssätt så att lokalen motsvarar den ideologin som verksamheten planeras utifrån. Även om vi önskar generella lokaler som ska passa flera olika arbetssätt visar erfarenheten att det är svårt att bygga på ett sätt som möter behoven utifrån alla tänkbara arbetssätt. Lokalen blir därmed i viss grad styrande för hur arbetet kan bedrivas.

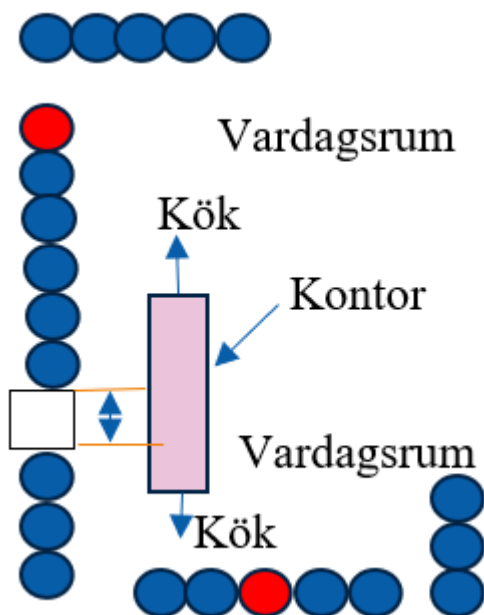
Flöden per avdelning

Från lägenheten kommer den boende från sin lägenhet direkt ut i vardagsrum eller kök och kan röra sig mellan samtliga utrymmen utan att lämna sin avdelning.

Alla avdelningar ska ha tillgång till inglasad balkong som nås via vardagsrum och kompletterar vardagsrummet för att ge en känsla av rymd och kontakt med naturen. Tänk dock på orienterbarhet, fysisk och kognitiv tillgänglighet. Det ska kännas tryggt att vistas på balkongen.

Personalen har tillgång till ett centralt placerat desinfektionsrum per avdelning.

Mellan avdelningarna föreslås en gemensam hiss och trapphus, ett kontor som rymmer administrativa arbetsplatser, personaltoalett och förråd. Utrymmet medger utblick över båda avdelningarna.

Enkel skiss, flöden, två avdelningar med gemensam hiss och kontor. Blått boenderum, rött desinfektionsrum, se även nedan.

Det behövs fungerande flöden avseende olika typer av transporter inom huset. Det är ofta klokt att ha separata transporthissar dit besökande och andra inte har tillträde.

Gemensamma ytor per avdelning

Entré, kök, matsal, vardagsrum och inglasad balkong. Dessa ytor ska kunna separeras helt från andra avdelningar.

Om besök planeras på avdelningen bör en tillgänglig toalett finnas tillgänglig för besökare på avdelningen.

Vid behov kan ytor som endast är tillgängliga för personal så som desinfektionsrum, städrum och förråd samt kontor, toalett och omklädningsrum,

delas mellan två eller flera avdelningar utifrån det enskilda projektets förutsättningar.

Avdelningskök och matsal

Utformas i samråd med sakkunnig inom livsmedelshygien.

Avdelningskök

Avdelningsköken ska fungera som mottagningskök. Det behövs uppställningsyta med el för hantering av matvagnar till avdelningarna.

Generellt planeras för god överblickbarhet och möjlighet att snabbt hitta den utrustning eller vara som behövs.

Varma och kalla varor levereras. För detta krävs yta, eluttag och utrustning för varm- och kallhållning av livsmedel. Kall mat som måste hållas kyld före uppvärmning ska kunna hanteras.

Personalen ska kunna laga tillbehör till maten som ris, pasta, potatis, grönsaker med mera. Köket ska även fungera för att tillaga frukost, mellanmål och bakning.

Köket ska ha en öppen del mot matsalsytan så att boende kan se aktiviteten i köket och i viss mån även kunna delta i olika moment.

Materialval och utformning ska säkerställa att livsmedel hanteras på ett säkert sätt med en ren och en oren sida.

Exempel på utrustning:

- En arbetsbänk för livsmedelshantering
- Diskbänk med två stora diskhoar
- Separat handfat för handtvätt med plats för tvål, handsprit och torkpappershållare.
- Minst två kylar i fullhöjd
- Minst en frys i fullhöjd
- Möjlighet att separera färdiglagad mat från övriga matvaror
- Tystgående och snabb diskmaskin med tillräcklig kapacitet för avdelningens behov. Kom ihåg tillräckligt hög temperatur (kemisk-termisk desinfektion). Mat som levereras i bläck diskas inte på avdelningen utan skickas till leverantören för rengöring.
- Spis
- Ugn
- Mikrovågsugn,
- OBS varm mat ska aldrig hanteras i högt placerade lägen då detta kan medföra risk för olyckor samt svårigheter vid rengöring och kontroll av maten som tillagas.
- Tillräckligt med eluttag för att köket ska fungera smidigt och säkert
- Plats för köksutrustning
- Möjlighet till källsortering
- Städskåp för kökets städutrustning
- Förvaring av rena handdukar, förkläden mm

Matsal

Från matsalen ska de boende kunna se in i mottagningsköket.

Samtliga boende per avdelning ska kunna äta samtidigt om de önskar. Skapa plats vid bordet för personal och hjälpmedel så som rullatorer, rullstolar eller liknande.

Möbleringen ska kunna varieras i större eller mindre grupper beroende på individens önskan att sitta enskilt eller i grupp. Detta innebär att det krävs belysning som medger varierande möblering samtidigt som belysningen upplevs som både effektiv och behaglig.

Behovet av variation avseende möblering kan innebära att extra eluttag bör planeras in.

Vardagsrum

Yta för social samvaro. Möblering ska kunna varieras i större och mindre grupper. En gemensam TV alternativt vägg för projicering, placeras utan att dominera rummet, om möjligt gör plats för möjlighet till gemensam filmvisning genom enklare förflyttning av möbler. I övrigt plats för samtal, spel, pyssel och liknande aktiviteter utifrån de boendes önskemål och förmågor.

Även här krävs en väl genomtänkt belysning samt extra eluttag så att förlängningssladdar kan undvikas.

Kom ihåg ytor att ställa ifrån sig rullator eller annat hjälpmedel samt lösningar för den som inte kan lämna sin rullstol.

Balkong

Helt eller delvis inglasade balkonger i anslutning till vardagsrum och eller matsal. Här behövs tillräcklig plats för att ta sig fram med hjälpmedel samt arbetsyta för personalen. Utblick ska vara möjlig från vanlig stol och rullstol. Om möjligt undvik nivåskillnad så att det lätt går att ta sig mellan inomhusmiljön och balkongen.

Kom ihåg att erbjuda ett behagligt klimat med tillgång till sol och skugga.

Enskilda lägenheter

Storlek cirka 30 kvadratmeter. Fullvärdig, trivsamt och hemliknande bostad med hall, köksdel, sov- allrum, badrum och förvaring. Inga nivåskillnader eller trösklar. Generellt krävs tåliga material för att klara hårdare slitage.

Om det är möjligt ökar tillgängligheten om vanliga dörrar kan bytas ut mot skjutdörrar.

Ingång

Dörren till lägenheten ska möjliggöra transport av vårsäng. Här rekommenderas en tystgående dörr med ett större aktivt dörrblad och ett mindre. Notera att dörrrens utformning påverkar den enskildes känsla av självständighet, det är av vikt att den enskilde kan öppna dörren självständigt.

Vid entrén behövs tydlig kontrastmarkering. Utanför lägenheten ska det finnas möjlighet att placera en namnskylt.

Hall

Hatthylla som kan ändras i höjdled.

Plats för handdesinfektion och postförvaring.

Förvaring

Minst två garderober som går från golv till tak (undvik dammsamling).

Ett städskap.

Låsbart värdeskåp i tillgänglig höjd.

Låsbart medicinskåp med loggfunktion, gärna med utdragbar avlastningsyta.

Lättåtkomlig förvaring av förbrukningsmaterial (handskar, inkontinensmaterial mm).

God tillgång och genomtänkt placering av förvaringsmöjligheter för att stödja den boendes självständighet i så stor utsträckning som möjligt.

Sov- och allrum

Möjlighet att inreda personligt. Till exempel säng, mindre sittgrupp eller matplats och byrå. Möjlighet att se på TV från sängen. Planera eluttag och teknik för olika placering av TV.

Anpassa fönsterhöjden för utblick även från sängläge. Lämplig fönsterbröstningshöjd 60 – 65 cm med fönsterbänk som rymmer krukväxter.

Fönster med vädringsläge och säkerhetsfunktion.

Persienner eller liknande monteras i alla lägenheter. Tänk aktivt på det termiska klimatet. Även under årets varmare och kallare dagar ska boendemiljön ha en behaglig temperatur enligt vad som föreskrivs.

För hemkänslan monteras fästen för gardinuppsättning. Tavlor ska kunna hängas upp med upphängningslist.

En vårsäng ska kunna placeras utmed vägg samt fritt ut från vägg med utrymme för personal och hjälpmedel på båda sidor samt fotända. Kom ihåg plats för sängbord. Eluttagen ska vara infällda då sängen ofta höjs och sänks, samt med hänsyn till andra hjälpmedel som rullator och rullstol.

Taklyft installeras i alla lägenheter. Med fördel bör ett traverssystem väljas då detta system erbjuder en flexibilitet över hela rumsytan, vilket möjliggör olika möbleringsalternativ. Traverssystem gör lyft och förflyttningar mer ergonomiska för patient och vårdgivare. Byggnaden ska vara dimensionerad för att klara installationen och den vikt som ska lyftas. Installationen ska klara transport från säng till badrum med hänsyn till att allt fler bor hemma längre än tidigare med hjälp av hemtjänsten. De som ansöker och får plats på ett vård- och omsorgsboende har ofta ett stort vårdbehov.

Badrum

I den mån det är möjligt ska individen i så stor utsträckning som möjligt klara sin hygien helt eller delvis på egen hand. Tillräckligt utrymme för personal som hjälper den boende i olika moment måste finnas.

Arbetsmiljöverkets krav på hygienutrymmen ska uppfyllas. Aktuella föreskrifter kontrolleras i varje enskilt projekt.

Föreslagen utformning:

- Tillgänglighet i förhöjd nivå
- Vändmått för rullstol 150 cm
- Plats för duschbrits

Toalett

- Fritt utrymme 100 cm på båda sidor om toalettstol
- Toalettstolen placeras mittemot dörren
- Golvmonterad toalettstol som är lätt att hålla ren, överväg självspolande modell. Verksamheten önskar höj- och sänkbara toaletter, möjligheten avgörs i varje enskilt projekt med hänsyn till kostnader och underhåll.
- Plats för stödhandtag
- 70 centimeters avstånd från stolens framkant till bakomvarande vägg om insats för förhöjning skulle behövas

Tvättställ

- Tvättställ minst 60 cm från väggen
- Tvättstället ska ha god avlastningsyta och integrerat stödhandtag.
- Tvättstället ska vara reglerbart i höjd
- Blandaren ska vara lätt att nå även för sittande personer
- Spegel anpassad för sittande och stående personer
- Plats för vägghängd papperskorg
- Plats för pappershållare, flytande tvål och handdesinfektion

Dusch

- Plats för duschstol eller duschbrits och personal
- Stödhandtag
- Duschhylla
- Förstärkt duschstång för användning som stödhandtag
- Duschblandare som är tillgänglig för personal
- Anpassa skenan för duschdraperi

Tvättmaskin och torktumlare

- Kombinerad tvättmaskin och torktumlare
- Arbetsbänk för att vika tvätt
- Utrymme exempelvis under arbetsbänk för tvättkorg
- Vägghängd uppfällbar torkställning
- El-handdukstork (avstängningsbar med reglerbar värme)

Goda förvaringsmöjligheter

- Högskåp med en låda (nära tvättställ)
- Låsbart förvaringsskåp för inkontinenshjälpmedel, toalettpapper, tvätt- och sköljmedel, egen städutrustning samt personalens förbrukningsmaterial (handskar, engångsförkläden med mera).

Övrigt

- Laddning/användning av elektrisk utrustning för hygien/skönhetsvård
- Handdukskrokar
- Väggfäste för gummiskrapa, städ/moppstativ
- Avvikande färgsättning bakom toalettstol och handfat, kontraster mellan golv och vägg. Toaletsits och stödhandtag i kontrasterande färgsättning
- Placering av dörr, överväg skjutdörr så att det är lätt att komma in och ut även med hjälpmedel

Trinettkök

För god säkerhet ska samtliga tekniska installationer kunna stängas av. Spisvakt och värmevakt. Timerfunktion för eluttag.

Plats för:

- Diskbänk och -ho
- Spishäll eller kokplatta, med god ventilation som fångar upp os som inte sprids till övriga lägenheter
- Plats för mikrovågsugn, kaffebryggare och vattenkokare samt tillgång till eluttag
- Skåp och lådor för köksutrustning samt torrvaror

Lägenhetsförråd

Alla lägenheter ska ha tillgång till ett mindre förråd. Micasa fastigheter i Stockholm AB³ anger 1 kvm per lägenhet som nyckeltal.

Personalityutrymmen per avdelning

Dessa utrymmen ska stödja möjligheten till samarbete mellan olika personalkategorier och främja en god arbetsmiljö.

Kontor

Ett mindre kontor per våningsplan som kan användas för telefonsamtal, dokumentation, rapportering, samverkan i arbetslaget. Flexibel användning för alla personalkategorier.

Med hänsyn till sekretess bör insynen begränsas på så sätt att information inte kan läsas eller överhöras av obehöriga. Personalen bör tillförsäkras goda siktlinjer så att de kan ha uppsikt över såväl entré som allmänna utrymmen.

³ <https://www.micasa.se/globalassets/micasa.se/f-leverantor/ramprogram-for-planering/ramprogram-nyproduktion-av-varld--och-omsorgsboende-2022.pdf>
s.37 hämtat 2025-10-17

Personaltoalett

Minst en tillgänglig personaltoalett per våningsplan med duschmöjlighet, samt möjlighet att följa hygienrutiner.

I övrigt en toalett per 15 anställda placerad så att den är lättillgänglig och inte för långt från arbetsplatsen.

Desinfektionsrum

Används för rengöring och desinfektion av sådant som bäcken och liknande. Placeringen av rummet bör ta hänsyn till att materialet som ska rengöras kan vara illaluktande eller smittspridande. Arbetsflödet ska säkerställa att det som förs in är smutsigt och det som är rent förs ut. Beröringsfri armatur rekommenderas.

Utformas med:

- Spoldesinfektor med utslagsfunktion för tömning och rengöring av gods som är stor nog att rymma en hink
- Separata arbetsbänkar för orent och rent gods
- Separat tvättställ med plats för tvål, handsprit och torkpappershållare nära dörren
- Skåp för förvaring av rent gods
- Låsbart skåp för förvaring av rengöringsmedel

Lämplig storlek cirka 6 kvm varav minst 2 kvm fri golvyta. Ytan kan behöva ökas om avdelningen har behov av mellanlagring av källsorterat material.

Städtrum

Låsbart förråd för avdelningens städutrustning.

Plats för:

- Liten städvagn
- Större säckhållare
- Förvaringsskåp
- Redskapshållare
- Vattenutkastare med utslagsback
- Avställningsyta för hink

Rummets storlek avgörs av lämpligt arbetsutrymme samt utifrån om rummet ska användas för mellanlagring av källsorterat material om det inte finns i köket.

Förråd

Låsbart förråd cirka 6 kvm med plats för förbrukningsmaterial. Ska utrustas med hyllor och eventuella krokar. Förvaring ska inte ske på golvet.

Låsbart förråd med plats för avdelningens transportrullstol, manuell personlyft, duschbrits eller andra större hjälpmedel som inte bör förvaras i korridor. Rummet ska ha laddningsmöjlighet för elektriska hjälpmedel.

Skilj alltid mellan rena och smutsiga zoner.

Gemensamma ytor för hela boendet

Entré

Huvudentrén ska vara välkomnande, tydlig, trygg och överblickbar. Från entrén ska det vara lätt att orientera sig i huset. Det ska vara enkelt att ta sig fram med olika hjälpmedel. Vid passage genom dörrarna ska det vara lätt att se både vad som finns innanför och utanför. En lösning för separat in- och utgång bör eftersträvas. Automatisk dörröppning ska finnas lätt åtkomlig.

Vid ingången ska det finnas god belysning även på utsidan för ökad trygghet och orienterbarhet.

En väntplats med möjlighet att sitta på vanlig stol eller i rullstol planeras med god blick mot angöringen till verksamheten för boende eller andra som använder färdtjänst, sjukresor eller på annat sätt har behov av att se när skjuts eller besökare anländer.

Huvudentrén bör kunna låsas vid behov, lösning för inpassering planeras för varje enskilt projekt.

Då personal kommer och går under dygnets alla timmar kan en personalingång med extra hänsyn till trygghet och undvikande av störande ljud övervägas. Denna ingång hålls låst.

Vid samnyttjande av lokalerna måste såväl in- som utpassering samt hur denna verksamhet kan röra sig i lokalerna planeras noga.

Vid entrén behövs en tillgänglig besökstolett samt möjlighet till enskilda besök om besök på avdelningen bör undvikas. Plats för postbox med tillräckligt utrymme för såväl verksamhetens som boendes post. Möjlighet att rengöra rullstol samt pumpa däck bör finnas i anslutning till entrén.

Samlingsrum

Storlek avgörs i varje enskilt projekt. Behöver inte rymma alla boende samtidigt, men måste vara tillräckligt stort för att fungera som gemensamt och flexibelt rum för olika aktiviteter.

Om möjligt tillgång till uteplats från samlingsrummet. Kom ihåg att det ska vara lätt och säkert att ta sig in och ut.

Ska kunna användas såväl för de boendes olika aktiviteter som större personalmöten och liknande.

Möjlighet till flexibel möblering för olika aktiviteter. Kombinera gärna med förråd för möbler som kan behöva ställas undan för att skapa plats. Det behövs tillräcklig yta så att många personer med rullstol eller andra hjälpmedel kan vistas samtidigt i lokalen. Önskvärt är mörkläggning, vägg för filmvisning, förbereda för hörslinga eller liknande utifrån tillgänglig teknik.

Tillgång till kök med förvaring för gemensamma måltider/fika vid högtider och liknande. Ägna livsmedelshygienen särskild uppmärksamhet i gemensamma rum.

Placeras med fördel centralt i bottenvåningen med möjlighet att avskilja rummet från entrén. Ska ha tillgång till en tillgänglig toalett.

Rum för fysisk aktivitet

Enskilt rum för fysisk aktivitet enskilt eller i grupp. Underlättar för arbetsterapeut och fysioterapeut att utföra sitt arbete. Stimulerar de boende till fysisk aktivitet för att bibehålla sina förmågor.

Rummet behöver förvaringsyta för träningsmaterial, närhet till tillgänglig toalett samt tvättställ.

Kommunerna kommer i framtiden att få ett ännu större ansvar för rehabilitering än idag. Utvecklingen måste följas så att rummet planeras på bästa sätt. MAR blir en självklar resurs i fråga om framtida behov.

Ska kunna möta rehabiliterings aktiviteter och rymma

- Spegelvägg med kombinerad ribbstol
- Träningsredskap
- Behandlingsbrets

Utemiljö

Utemiljön är av vikt för äldre. Utomhusvistelse kan enligt studier från Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)⁴ öka halten av D-vitamin i kroppen som motverkar den med åldern stigande urkalkningen av skelettet. påskynda tillfrisknande, minska depression, upprätthålla rörlighet. Utevistelse kan också kopplas till bättre sömnkvalitet och minskad användning av mediciner hos äldre. Utevistelse ger ökad möjlighet till hälsofrämjande fysisk aktivitet. Enklare trädgårdsarbete, möjlighet till promenader mm. utifrån den enskildes förmåga bidrar till bättre balans och styrka vilket bland annat minskar risken för fallolyckor.

Lugnare platser för vila och ro som sinnesträdgård, porlande vatten och liknande utgör positiva inslag i utemiljön.

Det ska vara lätt att ta sig till utemiljön samt ta sig fram på ett säkert sätt. Anpassa underlaget, så att det underlättar att ta sig fram med eller utan hjälpmedel på ett stadigt underlag.

Överväg behovet av ett trädgårdsförråd för krukor, trädgårdsredskap, jord, vattenkannor samt vattenutkast med slang på utsidan.

Kontor och gemensamma ytor för personal

Anpassas efter varje projekt, nedan följer exempel på kontor och andra ytor som kan placeras gemensamt utanför respektive avdelning.

Ledning

En enhetschef som ansvarar för driften på boendet.

Administrativa assistenter 1 – 2 personer behöver kunna tala i telefonen ostört.

⁴ <https://movium.slu.se/nyheter/foerslag-kring-utemiljoe-och-utevistelse-foer-aeldre-personer/>
hämtat 2025-10-17

Vaktmästare kan också finnas som kan ta emot leveranser, hjälpa till med felanmälningar och andra sedvanliga arbetsuppgifter.

Enhetschef

Enhetschef enskilt rum med hänsyn till behovet av att kunna arbeta ostört. Samtal ska kunna ske enskilt och sekretesskyddet kan tillgodoses.

Plats för:

- Arbetsplats
- Mindre sittyta för samtal
- Låsbart skåp för enskilda föremål
- Arkivskåp, golvet måste klara tyngden för brandsäkra skåp.

Administration och vaktmästare

Nära enhetschef. 1 – 2 administrativa assistenter enskilda rum bör övervägas så att telefonsamtal kan ske ostört.

Kontorslandskap kan övervägas om möjligheten att tala ostört i telefonen tillgodoses. Kan delas med vaktmästare som behöver tillgång till administrativ yta.

Tillgång till skåp för privata värdesaker.

Placering av arkiv, kopiering, skrivare och posthantering så att det är tillgängligt, sekretesskyddat och inte störande.

Utrymmen för hälso- och sjukvårdspersonal

Verka för att hälso- och sjukvårdspersonalen sitter gemensamt.

Kontorslandskap med arbetsplats för sjuksköterskor, arbets- och fysioterapeut samt studenter och läkare.

Plats för arkivskåp (golvet ska klara tyngden för brandsäkra skåp), skåp för privata värdesaker, tvättställ.

Placeras i anslutning till läkemedelsrum, skölj- och desinfektionsrum samt sterilförråd. Närhet till hjälpmedelsförråd och bokningsbart samtalsrum.

Ett för boendet gemensamt förråd för sterilt material och desinfektionsrum med diskdesinfektor är tillräckligt. Se rubrik nedan.

Om sjuksköterskor endast har kontor på våningsplanen behöver rummet utrymme för läkemedel, handfat och kylskåp.

Samtalsrum

Bokningsbart samtalsrum ska finnas för ostört och sekretesskyddat arbete (skriftligt och muntligt). Så som samtal med läkare, personal, och närstående. Storlek på rummet och ventilation anpassas för 6 personer. Antal rum anpassas efter utformningen av lokaler i varje enskilt projekt.

Läkemedelsrum

Ett gemensamt läkemedelsrum i anslutning till sjuksköterskornas kontor. Används främst av sjuksköterskor och läkare. Cirka 10 kvm. Låsbart med passagekontroll. Rummet ska inte ha fönster, anpassa belysning och ventilation. Rummet får inte bli varmare än 25 grader med hänsyn till läkemedlens hållbarhet.

Kom ihåg kravet på att separera rena och orena ytor. Utformning och materialval som gör rummet lätt att rengöra.

Närvarostyrd/beröringsfri armatur minskar smittspridning.

Plats för:

- Akutläkemedel
- Medicin som ges vid behov till de boende
- Arbetsbänk för beredning och hantering av läkemedel
- Rostfri diskbänk med diskho
- Tvättställ vid dörren
- Förvaring: väggskåp, lådor, öppna hyllor
- Låsbart skåp med loggfunktion för läkemedel som endast får hanteras av behörig personal
- Kylskåp, godkänt för läkemedel (inbyggd termometer och larmfunktion)
- Mindre dokumentations bord
- Bordsvagnar

Desinfektionsrum

I närhet till läkemedelsrum och andra gemensamma ytor för hälso- och sjukvårdspersonal behövs ett desinfektionsrum.

Planera flöden mellan rena och orena ytor (smutsigt in, rent ut).

Ska rymma:

- Separat avställningsyta för rent och orent gods
- Diskdesinfektor (desinfektion av sjukvårdsinstrument)
- Mindre kylskåp, tillfällig förvaring av prover

Sterilförråd

Placeras i närhet till hälso- och sjukvårdspersonalens utrymmen. Rummet ska vara låsbart och fönsterlöst. Möjliggöra bibehållen renhetsgrad för materialet som behöver förvaras sterilt.

Plats för:

- Sterilprodukter (omläggnings- och provtagningsmaterial)
- Skåp
- Lådor
- Hyllplan
- Arbetsbänk
- Vissa varor måste förvaras i originalförpackning som kan vara stor
- Plats för bordsvagn

Hjälpmedelsförråd

Förvaring och rengöring av hjälpmedel. Kräver extra brett dörrmått. Många hjälpmedel är skrymmande och behöver kunna föras in och ut ur rummet. Möjligt att separera rent och orent. Kan samnyttjas med vaktmästeri.

Exempel på material:

- Rullstolar
- Gåbord
- Rullator
- Dusch- och toalettstolar
- Reservdelar
- Sjukvårdssäng

Plats för:

- Arbetsbänk
- Väggförvaring, verktyg
- Laddningsmöjlighet
- Tryckluftpump

Rengöring kräver att rummet har tillgång till golvbrunn, vattenslang och eluttag.

Centralt städförråd

Förråd för städning av gemensamma ytor. Ska rymma större skurmaskin med möjlighet till laddning. Golvbrunn för tömning av skurmaskin, tappställe med slang och utslagsvask. Plats för städvagn och rengöringsutrustning. Diskbänk, tvättmaskin för moppar och annan utrustning. Tvättställ för personlig hygien.

Gemensam tvättstuga

Tvätt av arbetskläder i anslutning till omklädningsrum med plats för klädförvaring. Tvättstugan ska även ha kapacitet för att tvätta gemensamma textilier, täcken, kuddar och liknande.

Tvättstugan planeras för stora mängder tvätt.

Separera ytor för ren och oren tvätt. Observera vårdhygiensiska krav.

Exempel på utrustning:

- 3 tvättmaskiner varav minst en ska klara tyngre/grövre tvätt
- Torktumlare
- Torkskåp
- Bänk för hantering av ren tvätt
- Diskbänk med tvättho
- Förvaring av ren tvätt i stängda skåp
- Skåp för städutrustning som endast används i tvättstugan
- Tvättställ nära dörren

Behov av god ventilation och gärna öppningsbart fönster.

Förvaring av rena arbetskläder

Rena kläder hålls åtskilda från personalens privata kläder samt smutsiga arbetskläder. Förvaring sker i stängda skåp i tvättstuga eller omklädningsrum. Arbetskläder kan behöva bytas under dagen. Det bör vara enkelt att hitta kläder i olika storlekar och modeller.

Omklädningsrum

Placeras företrädesvis i direkt anslutning till personalentré eller om sådan saknas vid huvudentrén. Närhet till klädförråd och tvättstuga.

Ombyte från privata kläder till arbetskläder ska alltid ske på arbetsplatsen. De anställda ska ha möjlighet att byta om enskilt. Lämpliga lösningar för detta ägnas särskild omsorg i respektive projekt.

Tillgänglig toalett och dusch med utrymme att byta om enskilt kan kompletteras med mer yteffektiva lösningar utan dusch och toalett. Personalen bör även ha tillgång till ytterligare en toalett.

Omklädningsrum med separata skåp för privata- och arbetskläder. I första hand väljs låsbara z-skåp av utrymmesskäl. Komplettera med värdeskåp på avdelningarna.

Utrymme för hantering av använda arbetskläder planeras in med hänsyn till hygienrutinerna. Förslagsvis ordnas utrymme för vagnar med tvättsäckar.

Personalrum

Rummet planeras så att det medger flexibel möblering och gärna rum i rummet. Personalen bör kunna välja mellan större sociala sammanhang och plats för enskild vila och återhämtning. Placering så att personalrummet medger ostörd rast.

Dimensionering av personalrum görs efter en rimlighetsbedömning i varje projekt, med hänsyn till andra funktioner som konferensrum, samtalsrum. Rummet bör rymma minst 20 personer samtidigt.

Planera för sopsortering och närhet till toaletter.

Materialval och utformning ska säkerställa att livsmedel hanteras på ett säkert sätt med en ren och en oren sida.

Exempel på utrustning:

- En arbetsbänk för livsmedelshantering
- Diskbänk
- Separat handfat för handtvätt med plats för tvål, handsprit och torkpappershållare
- Kyl fullhöjd
- Kombinerad kyl och frys
- Tystgående och snabb diskmaskin med tillräcklig kapacitet/antal för verksamheten med hög livsmedelshygienisk standard

- Mikrovågsugnar. OBS varm mat ska aldrig hanteras i högt placerade lägen då detta kan medföra risk för olyckor samt svårigheter vid rengöring och kontroll av maten som tillagas
- Förbered för kaffemaskin
- Tillräckligt med eluttag för att köket ska fungera smidigt och säkert
- Plats för köksutrustning
- Förvaring av rena handdukar, förkläden mm

Vilrum

Det kan vara lämpligt att ha ett vilrum som angränsar till personalrummet. Rummet ska medge ostörd vila liggande och sittande. Belysningen behöver kunna dämpas. Rummet behöver god ventilation samtidigt som det är tyst och vilsamt. Kom ihåg möjlighet att markera om rummet är ledigt eller upptaget. Om lås installeras ska det vara möjligt att öppnas med paniknyckel. Närhet till tillgänglig toalett.

Storkök

Storkök planeras in för samtliga nybyggnationer, kapaciteten bestäms i samråd med kommunstyrelsens trygghet- och säkerhetssektion för varje enskilt projekt. Eventuell samlokalisering kan påverka storleken och utformningen av köket.

Utformningen sker i samråd med arkitekt och storkökskonsult.

I köket tillagas lunch och middag, som transporteras vidare till respektive avdelning.

Köket kan med fördel placeras i norrläge för att hålla inomhustemperaturen nere. I övrig ska utformning, utrustning och tekniska lösningar ge förutsättning för en god arbetsmiljö, tunga, upprepande eller böjda rörelser ska undvikas.

Planeringen ska säkerställa god livsmedelssäkerhet.

Tänk särskilt på hantering av specialkost.

Lokalerna planeras för goda hygieniska flöden med avgränsning mellan smutsiga och rena zoner. Samtliga utrymmen ska vara lättstädade.

Diskrum

Val av diskmaskin görs i varje projekt utifrån hur många portioner köket planeras för. Hänsyn ska tas till ergonomi och de maskiner som finns på marknaden. Normalt planeras för en huv- eller tunneldiskmaskin kompletterat med en grovdiskmaskin. Verka för att minska den oftast höga ljudnivån som uppstår i diskrummet samt att hindra oönskat ljud att spridas vidare i lokalerna.

Lastplats och varumottagning för kök

Lastplats och varumottagning bör vara i marknivå och utrustas med skärmtak. Kom ihåg förvaring av lastvagnar, pallar och liknande.

Planera för uppackningsbänk, hylla, lyfthjälpmedel samt möjlighet att spola golvet.

Förvaringsutrymmen, kyl- och frysrum

Plats för:

- Torra varor
- Förbrukningsvaror
- Kylida och frysta varor
- Renseri med grönsaksskärare, skalmaskin
- Rostfri bänk med ho och ändamålsenlig sköljustrustning

Matdistribution

Uppställningsyta med el för hantering av matdistribution till avdelningarna.

Städrum

Separat städrum för köket. Köket ska utformas så att golvet kan spolas.

Omklädningsrum och tvättstuga

Separat för storkökspersonal.

Omklädningsrum med separata skåp för privata- och arbetskläder. I första hand väljs z-skåp av utrymmesskäl.

Toalett och dusch med utrymme att byta om enskilt. Kökspersonalen bör även ha tillgång till en mindre toalett.

Utrustas med tvättmaskin och torktumlare samt separerad förvaring av smutsig och ren tvätt. Arbetsbänk samt hyllor/skåp för förbrukningsmaterial och rena arbetskläder.

Kontor

Gärna med utblick över lastplatsen. Arbetsplats som rymmer en person. Köket är ofta är bullrigt vilket kan kräva en högre ljudklass än normalt för att kunna tala ostört i telefon samt utföra administrativa uppgifter.

Personalrum

Delas normalt med övrig personal för dem som har rast. Risker för kontaminering av livsmedlen på grund av personalrummets placering är normalt mycket liten. Risker ska alltid övervägas inom ramen för verksamhetens egenkontroll.

För personal som endast har måltidsuppehåll ska möjlighet att sitta erbjudas i direkt anslutning till köket.

Soprum

Soprum bör placeras med närhet till köket och ska fungera för allt avfall från verksamheten. Tillträde måste kunna ske utan att passera genom köket.

Möjlighet till källsortering. Normalt krävs komprimeringsutrustning för skrymmande emballage.

God hygien och hög städbarhet krävs för att undvika dålig lukt och skadedjur.

Kom ihåg möjligheten att skilja mellan rena och orena flöden.

Leveransingång

En särskild leveransingång avskild från huvudentrén är fördelaktig. På så sätt separeras gående från leveranstrafik. Leveransingången kombineras gärna med soprum som ska nås utan att passera köket. Matleveranser måste uppfylla livsmedelshygieniska krav.

Notera behovet av yta för tillfällig förvaring av leveranser samt returpallar och liknande.

Ta höjd för det stora flödet av leveranser som ett vård- och omsorgsboende genererar.

Exempel på leveranser:

- Livsmedel
- Om tillagningskök saknas krävs utrymme för leverans och hantering av varm och kall mat
- Förbrukningsmaterial
- Hjälpmedel

Särskilda transporter

In- och utflyttningar är ofta förekommande, logistik och tillgång till hissar måste planeras noga i varje projekt.

Ambulanstransporter, angöring nära transporthiss som rymmer bår och personal.

Angöring för transport av avliden måste beaktas och preciseras i det enskilda projektet. Oavsett val av entré är det av stor vikt att transporten kan ske värdigt.

Parkering

I anslutning till huvudentrén behövs tillräcklig plats för färdtjänst, ambulans och liknande. Plats bör även finnas för läkarbil och liknande brådsnande transporter.

I övrigt följs kommunens parkeringsprogram för bil och cykel.